

การถอดแบบเรียน
รูปแบบการสร้างเด็กดีของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา
ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทำให้โรงเรียนเป็นต้นแบบในการสร้างคนดีคนสู้สังคม เป็นการดำเนินงานในลักษณะปิดทองหลังพระ ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อจัดตั้งโครงการกองทุนการศึกษาเพื่อพระราชทานการศึกษาแก่เด็กทั่วไป โดยมีประธานองคมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการโครงการกองทุนการศึกษา และ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการบริหารโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงให้สถานศึกษาสร้างคนดีให้กับบ้านเมือง โดยเริ่มดำเนินงาน รับผิดชอบดูแลโรงเรียน กองทุนการศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่โครงการกองทุนการศึกษาในปี ๒๕๕๕ - ปัจจุบัน จำนวน ๑๔ โรงเรียน ทั้งนี้ครอบคลุมจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ หลังจากได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลา ๔ ปี จึงได้ถอดบทเรียนรูปแบบการสร้างเด็กดี โดยมีความคาดหวังว่าจะเป็นต้นแบบขยายผลในการพัฒนาระบบการศึกษาของจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ให้มีความเข้มแข็งก้าวหน้าต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัต กลิ่นงาม
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

**ผลการถอดบทเรียนรูปแบบการสร้างเด็กดี
ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา
ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์**

การนำเสนอบทเรียนแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ๑) คุณธรรมอัตลักษณ์ที่โรงเรียนคัดเลือก ๒) รูปแบบ/วิธีการ/กระบวนการในการบรรลุวัตถุประสงค์ของคุณธรรมอัตลักษณ์ และ ๓) ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ ๑ คุณธรรมอัตลักษณ์ที่โรงเรียนคัดเลือก

โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดคุณธรรมเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ ๑) วินัย ๒) จิตสาธารณะ ๓) ความรับผิดชอบ ๔) ความสะอาด ๕) ใฝ่เรียนรู้ ๖) กตัญญู ๗) พอเพียง ๘) มารยาท ๙) ประหยัดอดออม และ ๑๐) สามัคคีรายละเอียดดังตารางที่ ๑

ที่	คุณธรรมเป้าหมาย	จำนวนโรงเรียน
๑.	วินัย	๑๓
๒.	จิตสาธารณะ	๑๐
๓.	ความรับผิดชอบ	๘
๔.	ความสะอาด	๓
๕.	ใฝ่เรียนรู้	๒
๖.	กตัญญู	๑
๗.	พอเพียง	๑
๘.	มารยาท	๑
๙.	ประหยัดอดออม	๑
๑๐.	สามัคคี	๑

ตอนที่ ๒ วิธีการในการพัฒนาคุณธรรม/กระบวนการสร้างคุณธรรมของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

การนำเสนอวิธีการในการพัฒนาคุณธรรม/กระบวนการสร้างคุณธรรมของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ขอนำเสนอเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) รูปแบบการสร้างคนดีของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา และ ๒) กิจกรรมและวิธีการในการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ รูปแบบการสร้างคนดีของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ กำหนดคุณธรรมเป้าหมาย โรงเรียนมีการดำเนินการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายโดยใช้การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนส่วนใหญ่กำหนดไว้ ๓ คุณธรรมโดยมีการศึกษาบริบทของโรงเรียนและความคาดหวังที่ต้องการเห็นคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ ๒ แบ่งครูรับผิดชอบคุณธรรมแต่ละด้านและแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา ตัวอย่างเช่น โรงเรียนบ้านท่าตะคร้อมีตราภาพที่ ๑๙๒ จะดำเนินการแบ่งครูรับผิดชอบคุณธรรมแต่ละด้านและแบ่งนักเรียนเป็น ๓ ชุด คือ ประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ร่วมกันคิดโครงการร่วมกัน คิดอัตลักษณ์ร่วมกันของนักเรียนและมีกิจกรรมส่งเสริมอัตลักษณ์

ขั้นตอนที่ ๓ ครูและนักเรียนร่วมกันคิดและดำเนินการโครงการคุณธรรม ครูและนักเรียนแกนนำจะช่วยกันคิดและดำเนินโครงการคุณธรรมตามที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ ๒

ขั้นตอนที่ ๔ ประเมินผลร่วมกัน ขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีเครื่องมือในการประเมินผลที่มี

การออกแบบได้สอดคล้องกับการประเมินคุณลักษณะของคุณธรรมที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ ๑

ขั้นตอนที่ ๕ นำผลประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การนำผลการประเมินในรอบปีการศึกษา มาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานสร้างเด็กดี จะช่วยให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการสร้างเด็กดี

๒.๒ กิจกรรมและวิธีการในการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

๒.๒.๑ วินัย โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ ๑) การเดินแถว การวางกระเป่า และการเรียงรองเท้า วิธีการ คือ เลือกเด็กแกนนำมาจำนวน ๑๐ คน ให้ทำหน้าที่ควบคุมวินัยการเดินแถว การวางกระเป่า การเรียงรองเท้า ๒) การเข้าแถว ๓) การรับประทานอาหารที่เป็นระเบียบ เที่ยบ ท้องข้อความถึงความประหยัดและคุณค่าของอาหาร ๔) การทำความสะอาดผนังห้องไว้ท์ และพีทไว้น้อง ๕) การทำเส้นทางเดินไปกลับในโรงเรียน ๖) การแต่งกายถูกระเบียบ มีการตรวจเครื่องแต่งกายตามห้องเรียน ให้คะแนนและมอบรางวัลเมื่อสิ้นภาคเรียน ๗) การสวมหมวกนิรภัย และ ๘) การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๒.๒ จิตสาธารณะ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ ๑) เพื่อนช่วยเพื่อน เช่น ช่วยเรื่องการพัฒนาผลการเรียนในด้านทำการบ้าน และการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตร่วมกัน ๒) โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การปลูกหญ้าให้ช้าง การทำโปงเทียมร่วมกับหน่วยงานและชุมชน ๓) โครงการหนูกาสาพาไปวัด ไปทำความสะอาดวัด ๔) โครงการช่วยวัดรับฝากรองเท้า ๕) โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน ๖) โครงการพีทดูแลน้องในเรื่องอาหารกลางวัน ช่วยสอนอ่านหนังสือและเล่านิทาน ๗) โครงการกระปุกความดี เด็กคนไหนทำความดีมีจิตอาสา ครูจะแจกดาวให้ สิ้นเดือนมา

นับดาวและแจกของขวัญ ๘) โครงการจิตอาสาร่วมใจปันน้ำใจสู่สังคม โดยนักเรียนแกนนำประชุมร่วมกัน วางแผนและดำเนินงานและประชาสัมพันธ์แก่ผู้ปกครอง ทำโดยพัฒนาพื้นที่ในชุมชน รับผิดชอบต่อสิ่งของตามตลาดนัด ไปมอบให้บ้านที่ยากจน เช่น บ้านกะเหรี่ยง มีการสำรวจในชุมชน/บ้านที่ต้องการความช่วยเหลือมาแนะนำเสนอที่ประชุมและคัดเลือกบ้านร่วมกัน การพัฒนาอาคารสถานที่ มีการวางแผนร่วมกัน ใช้วันสำคัญต่าง ๆ เป็นโอกาสในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ๙) การสอดแทรกจิตอาสาไปทุกโครงการและ ๑๐) โครงการจิตอาสาทำความสะอาดในพื้นที่รับผิดชอบ ได้แก่ ห้องน้ำ โรงอาหารเด็ก แยกขยะ เป็นต้น

๒.๒.๓ ความรับผิดชอบ และความสะอาด โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ ๑) บูรณาการในรายวิชาโครงการพระราชดำริ โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำอาชีพ เช่น เลี้ยงปลา เพาะเห็ด การเลี้ยงไก่ไข่ เป็นต้น ๒) แบ่งพื้นที่รับผิดชอบทำความสะอาด และรายงานผลหน้าเสาธง ๓) การแยกขยะตามสี โดยการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบว่า ตอนเย็นจะแยกขยะ เป็น ๒ ประเภท คือ ขยะทั่วไปจะนำไปเผา และขยะรีไซเคิลจะนำสู่ธนาคารขยะ นอกจากนี้ ยังมี การแยกขยะ โดยให้คณะสีรับผิดชอบเวลาขายขยะ คณะสีแต่ละสีสามารถนำไปใช้ในกีฬา สี ขยะที่ย่อยสลายได้จะทำกองปุ๋ยชีวภาพนำไปรดต้นไม้ ซึ่งไปสอดรับกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ๔) การเปิด-ปิดไฟ ๕)

๒.๒.๔ ใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ มีความประสงค์เรื่องผลสัมฤทธิ์ ส่งเสริมการใช้ห้องสมุด มีกิจกรรมที่เล่าเรื่องให้น้องฟัง มีการสรุปข้อคิดจากนิทานที่ฟัง การถามคำถามจากเรื่องที่เล่า

๒.๒.๕ กตัญญู โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ

กิจกรรมวันแม่ และการมอบทุนแก่เด็กกตัญญู สร้างความตระหนักเรื่องความกตัญญู

๒.๒.๖ พอเพียง/ประหยัด โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ ๑) การจัดการขยะ ๒) กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงให้กินอยู่ในโรงเรียน ๓) เปรียบเทียบค่าไฟเดือนต่อเดือน และ ๔) การฝากเงินกับโรงเรียน

๒.๒.๗ มารยาท โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ มารยาทการอยู่ร่วมกัน การเดินแถว การพูดจา เป็นต้น

๒.๒.๘ สามัคคี โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีการเน้นความสามัคคีเพื่อแก้ปัญหาการทะเลาะกันระหว่างเด็กระหว่างหมู่บ้านโดยการหางานทำเวลาว่าง การสร้างอาชีพ การเล่นกีฬา และใช้กิจกรรมลูกเสือขับเคลื่อน

๒.๒.๙ สะอาด โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ มีกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการ คือ ๑) การจัดการขยะโดยแยกขยะและนำไปจำหน่ายและนำเงินมาพัฒนาโรงเรียน และนำขยะมารีไซเคิลโดยนำขยะมาสอนให้เด็กทำสิ่งประดิษฐ์ ๒) ฝึกเรื่องสุขลักษณะของตนเองให้กับนักเรียน ได้แก่ เรื่อง การใช้ห้องน้ำ ความสะอาดของห้องเรียน ทุกโครงการของโรงเรียนจะต้องมีคุณธรรมหลักไปสอดแทรกในทุกโครงการ

ตอนที่ ๓ ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนรูปแบบการสร้างเด็กดีของ
โรงเรียนในโครงการ

กองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนรูปแบบการสร้างเด็กดีของ
โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและ
ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มี ๕ ปัจจัย คือ ๑) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ๒) ปัจจัยด้าน
ครู ๓) ปัจจัยด้านนักเรียน ๔) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน และ ๕) ปัจจัย
ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ ปัจจัยด้านผู้บริหาร การสร้างเด็กดีจะสำเร็จได้ผู้บริหาร
จะต้องเข้าใจหลักการการขับเคลื่อนรูปแบบการสร้างเด็กดีด้วยโครงการหรือ
โครงการ และผู้บริหารจะต้องคอยกำกับติดตามครูให้มีการดำเนินการ
โครงการหรือโครงการสร้างเด็กดีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หรืออาจกล่าว
ได้ว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ มีความตระหนัก และเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมี
การปฏิบัติร่วมกับครูและนักเรียนในโครงการหรือโครงการคุณธรรมที่
โรงเรียนกำหนดไว้เป็นคุณธรรมเป้าหมาย

๓.๒ ปัจจัยด้านครู ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการรับนโยบายจาก
ผู้บริหารนำสู่เด็กนักเรียน คอยกำกับ ติดตามให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม
ตามโครงการหรือโครงการคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และครูต้องร่วม
ปฏิบัติและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน เอาใจใส่เด็ก และสร้างระบบคิดให้
เด็ก

๓.๓ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยที่จะช่วยให้การขับเคลื่อนรูปแบบ
การสร้างเด็กดีให้ประสบความสำเร็จ คือ นักเรียนแกนนำ และความร่วมมือ
ของนักเรียนทุกคน นักเรียนจะมีการเรียนรู้จากเพื่อน การเรียนรู้จากพี่สู่น้อง

๓.๔ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครอง ชุมชน เป็น
เครือข่ายสนับสนุนในการพัฒนาทั้งงบประมาณ และความร่วมมือ ซึ่ง
โรงเรียนที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจของการสร้างเด็กดี จะทำให้ผู้ปกครองและชุมชน

เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ และหน่วยงานภาครัฐจะเข้ามาร่วมส่งเสริมต่อไป

๓.๕ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน จะช่วยให้การขับเคลื่อนการสร้างเด็กดีประสบความสำเร็จ และกระบวนการบริหารที่สำคัญ คือ การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการนำผลการประเมินสู่การปรับปรุงพัฒนางานการสร้างเด็กดีต่อไปอย่างต่อเนื่อง และมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

รายชื่อผู้เข้าร่วมถอดบทเรียนรูปแบบการสร้างเด็กดี

๑. นางสาวณปภัช รุ่งอุทัย โรงเรียนบ้านด่านโจ
๒. นางลัดดาวรรณ จำนงบุตร โรงเรียนบ้านท่าตะคร้อมิตรภาพที่
๑๙๒
๓. นายนาวิ จันทรทรัพย์ โรงเรียนบ้านป่าเต็ง
๔. นายเกรียงไกร สมประสงค์ โรงเรียนบ้านป่าเต็ง
๕. นายสหชัย แสงอินทร์ โรงเรียนบ้านพุกูล
๖. นางภัทรกานต์ ทศน์แก้ว โรงเรียนบ้านแม่คะเมย
๗. นางสาวพิชานุช กกเปลือย โรงเรียนบ้านหนองเขื่อน
๘. นางลำพวน เฮอร์สสะ โรงเรียนบ้านหนองปิ่นแตก
๙. นายพงษ์ศักดิ์ สาลีกิ่งชัยโรงเรียนบ้านห้วยไคร้
๑๐. ส.ต.อ.ภิรมย์รักษ์ หริ่งระวี โรงเรียนบ้านหุบกะพง
๑๑. นางสาวสายสุณี สุขสมมารถ โรงเรียนบ้านหุบกะพง
๑๒. นายสาโรช ระหว่าง โรงเรียนป่าเต็งวิทยา
๑๓. นายประเทือง มัททวิวงศ์ โรงเรียนนวลไฉ
๑๔. นายคำนวด สมศรี โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์
๑๕. นายอนุกุล ปานมัจฉา โรงเรียนอานันท์

ผู้ดำเนินการจัดกระบวนการถอดองค์ความรู้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง
๒. อาจารย์แสนประเสริฐ ปานเนียม
๓. อาจารย์พัชรินทร์ สุริยวงศ์
๔. นางสาวศศิวิมล กาหลง
๕. นางสาวนงลักษณ์ ขาวผ่อง

สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙